

Frågor rörande upphängningsanordningar för kokkärl över elden.

1. Vilken anordning har man i Eder ort använt för upphängning av kokkärl över elden i den öppna spisen och över eld på marken? Har någon av nedanstående eller liknande typer förekommit? Gör en teckning, hur enkel som helst, och beskriv noga anordningens olika delar och redogör för hur den användes! Om flera typer förekommit, uppgiv vilken som varit vanligast! Vilken typ uppge sagesmännen vara den äldsta i orten? Varifrån ha yngre typer inkommit? Använder man fortfarande dessa upphängningsanordningar där man har öppen spis?

2. Har man i stället för upphängningsanordning använt en järnring på tre ben, på vilken kokkärlen placerats? Vad kallas den: pannring, grytpall? Eller ha grytor och kittlar varit försedda med tre ben? Äro dessa anordningar av yngre datum? Om så är, när började man använda dem?

3. Har man haft samma eller olika typ av upphängningsanordning i spisarna hemma i gårdarna och i fäbodarna? Rita av och beskriv de olika typerna? (Meddela alltid, om en teckning är gjord efter sagesmännens beskrivning, eller om Ni själv sett det avritade föremålet!)

4. Uppge för varje särskild typ dess benämning! Har man kanske, om flera typer finnas, något ord, som betyder 'upphängningsanordning för kokkärl' i allmänhet utan avseende på hur den är konstruerad? Ange dialektformen så noga som möjligt! Angiv ordets genus! Ex. på benämningar: Kittelvind, grytvind, kittelträ, kitteljärn, hängsle, kråka, kraka, kåka, kråkträ, trana, kran, grythäst, grytkäring, ring, ringkråk, rabbal, skärding, måg, mågsäte, ryggben.

Har man haft någon skämtsam benämning på anordningen i fråga? Uppge också noga benämningar på de olika delarna av upphängningsanordningen!

5. Har man haft någon upphängningsanordning för kokkärl, som ej voro i användning? Hur såg den ut, vad kallades den och var hade den sin plats?

6. Seder och bruk eller föreställningar, som varit anknutna till spisen och speciellt till denna upphängningsanordning, t.ex. vid bröllop, då bruden första gången inträdde i sitt nya hem, då man förde hem nyförvärvade kreatur etc.

7. Förekomma några av ovan uppräknade ord eller sammansättningar med dem i annan betydelse än den här efterfrågade, t.ex. som beteckning för vattenupphämtningsanordning vid brunnar, borrsväng, något redskap vid notfiske, del av en spinrock, slipsten el.likn.?

Tillfråga alltid mer än en sagesman i orten! Ju flera sagesmän desto tillförlitligare uppgifter!

Svar insändes, helst inom en vecka om så är möjligt, till Landsmålsarkivet, Universitetsbiblioteket, Uppsala.